

 Fietsroute

15
km

Historie en watererfgoed in Purmer Zuid

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Stationsplein 136
1703 WC Heerhugowaard

hnk.nl/watererfgoed

Waterlands Archief
Wielingenstraat 75
1441 ZN Purmerend

waterlandsarchief.nl

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Waterlands
Archief

De Purmer bestaat in 2022 400 jaar

Op het wapen van Waterschap de Purmer staat het 'Purmer zeewijf'. Het verhaal gaat dat bij een hevige storm in 1403 het zeewijf met het water van de Zuiderzee het Purmermeer in stroomde. Edamse melkmeisjes vingen haar en leerden haar spinnen. Ze trouwde met een visser en kreeg een schare kinderen. Hier ziet u haar met de melkmeisjes afgebeeld.

Het is vier eeuwen geleden dat deze polder is drooggelegd met behulp van poldermolens. Fiets langs interessante plekken, lees de verhalen en de Purmer komt tot leven.

Er zijn twee fietsroutes uitgezet, door het noorden en het zuiden van de polder. Het begin- en eindpunt van beide routes is de kruising Purmerenderweg-Westerweg in Purmerend zodat u beide routes ook kunt combineren.

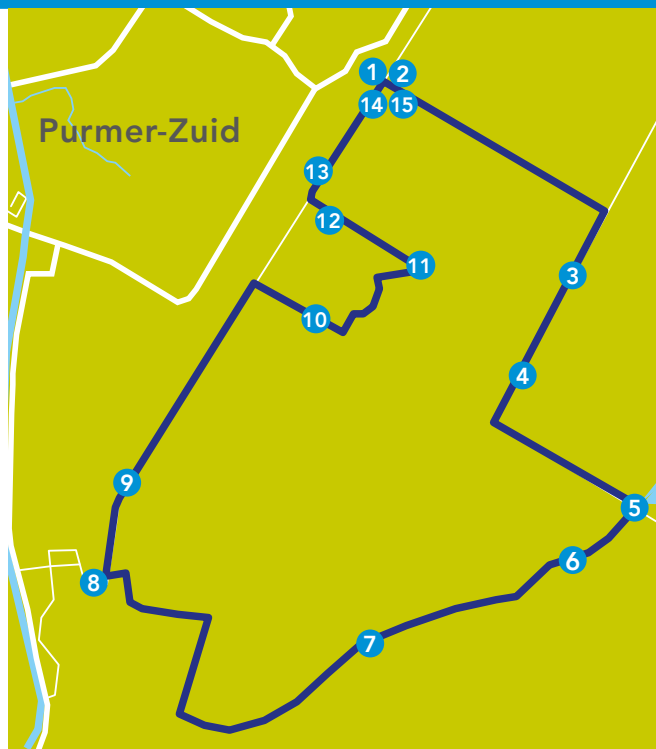

Deze fietsroute brengt u langs het zuidelijke deel van de Purmer. Digitaal is de route vindbaar op waterlandopdekaart.nl of scan deze QR-code.

De routes zijn gemaakt door het Waterlands Archief met medewerking van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Routebeschrijving

- 1 Start van de route: kruispunt Purmerenderweg-Westerweg in Purmerend tegenover de Purmerkerk. Hier stond in 1922 een **erepoort** (1).
- 2 Op een van de hoeken van het kruispunt vindt u een stenen bank met het **monument voor Jan Adriaansz Leeghwater** (2).
- 3 Fiets naar het zuidoosten op de Purmerenderweg (richting Monnickendam). Ga aan het einde van de Purmerenderweg rechtsaf, de Oosterweg richting Monnickendam. Na ongeveer 600 m ligt links **Boerderij Zantwijck** (3).
- 4 Volg de Oosterweg. Na 700 m staat links **Boerderij WolffenHoeck** (4).
- 5 Volg de Oosterweg tot de Monnickendammerweg. Ga hier linksaf richting Monnickendam (fietspad). Volg deze weg tot de brug over de Purmerringvaart en ga hier rechtsaf de Purmerdijk op. Aan het begin van deze weg stonden de molens die uitmaalden op het **Stinkevuil** (5).
- 6 Volg de Purmerdijk. Na ongeveer 500 m rechts het **Gemaal Purmer Zuid** (6).

- 7 Volg de Purmerdijk verder en bekijk na ruim een kilometer de **kaart van het Purmermeer vóór de drooglegging** (7).
- 8 Verlaat de Purmerdijk na een km. Ga rechtsaf naar beneden, richting de Hofweg. Ga bij de driesprong linksaf, de Hofweg. Aan het einde, vlak bij de brug naar Ipendam heeft links **Kasteel Ilpenstein** (8) gestaan.

- 9 Ga voor de brug over de Purmerringvaart rechtsaf, de Purmerdijk op. De Purmerringvaart is aan de linkerkant. Vlak voordat de weg flauw naar rechts en naar beneden gaat, heeft u zicht op **Polder De Nes** (9).
- 10 Volg de Westerweg ongeveer 1,5 km tot het fietspad de **Groeneweg** (10). Ga rechtsaf het fietspad op.
- 11 Links is het Purmerbos. Ga bij het bruggetje linksaf het Purmerbos in (fietspad). Na enkele flauwe bochten komt u bij de **Molentocht** (11).
- 12 Ga linksaf richting de Westerweg. Op ongeveer tweederde van dit fietspad is rechts een weiland waar **wapens zijn gedropt in de Tweede Wereldoorlog** (12).
- 13 Blijf het fietspad volgen tot de Westerweg en ga dan rechtsaf. Na ongeveer 200 m lag links de verdwenen boerderij **Spieringshof** en buitenplaats **Westwijck** (13).
- 14 Volg de Westerweg tot het kruispunt met de Purmerenderweg, het einde van de route.
- 15 U vindt hier de **Purmerkerk** en het **Monument** (14 en 15).

Historie en watererfgoed in Purmer Zuid

Bezienswaardigheden

1 Erepoort Purmerenderweg

In 1922 toen de Purmer 300 jaar was drooggelegd, stonden op verschillende locaties erepoorten zoals deze aan de Purmerenderweg.

2 Monument voor Jan Adriaansz Leeghwater

Jan Adriaansz Leeghwater uit De Rijk was molenmaker en waterbouwkundige. Hij werkte mee aan de drooglegging van verschillende grote meren in Noord-Holland waaronder de Beemster (1612), de Purmer (1622) en de Wormer (1626). Hier ziet u zijn portret op een gedenkbank uit het jubileumjaar 1922.

3 Boerderij Zantwijk

Deze boerderij is gebouwd in 1920. In de 17e eeuw stond hier een deftig buitenhuis. In 1859 werd het gesloopt en verrees een nieuwe boerderij die in 1920 door de huidige stolp werd vervangen.

4 Boerderij WolffenHoeck

Op de plek van de huidige boerderij uit 1939 stond in de 17e eeuw een prachtige buitenplaats van Clementia van den Vondel. Zij was een zus van de beroemde dichter Joost van den Vondel die vaak op bezoek kwam bij zijn familie in de Purmer. Bij het buitenhuis was een unieke orangerie met allerlei exotische planten en bomen. Later kwam er een ander buitenhuis, WolffenHoeck genaamd, vernoemd naar de eigenaren: Pieter de Wolff en Suzanna van der Hoeck. De kunstenaar Jan van der Heyden maakte er dit schilderij van.

5 Molen bij het Stinkevuil

Het Purmermeer werd tussen 1618-1622 drooggemalen met behulp van molens die het water wegpompten naar de Purmerringvaart. Via de Purmer Ee die ook wel het Stinkevuil werd genoemd, kwam het water terecht in het IJsselmeer dat toen nog Zuiderzee heette. Vlakbij de brug stonden drie molens. Op deze foto uit circa 1900 ziet u één van deze molens. Op de voorgrond staat molenaar Klaas Christiaansz Schaatsbergen met zijn gezin. De molen werd in 1909 gesloopt.

6 Gemaal Purmer Zuid

In 1992 werd in het zuiden van de Purmer aan de Purmerdijk dit gemaal geopend. De capaciteit van het gemaal bedraagt 135 m³ water per minuut. Dat is maar liefst 135.000 liter water.

7 Purmermeer vóór de drooglegging

Hier ziet u een kaart van het Purmermeer voordat het werd drooggelegd. Ook de steden Purmerend, Edam en Monnickendam zijn ingetekend. U staat op de plaats van de rode stip.

8 Kasteel Ilpenstein

Hier stond Kasteel Ilpenstein, gebouwd in 1622 in opdracht van Volkert Overlander, een rijke burgemeester uit Amsterdam. Een beroemde eigenaar van Ilpenstein was Frans Banning Cocq, destijds Heer van de dorpen Purmerland en Ipendam. Hij staat afgebeeld op het beroemdste schilderij van Rembrandt in het Rijksmuseum in Amsterdam, de Nachtwacht. Na sloop van het kasteel kwam er een boerderij met dezelfde naam.

9 Polder De Nes

Vanaf 1903 werd er jarenlang veen afgegraven in het kleine poldertje De Nes. Dat leverde turf voor brandstof op. De turf werd met turfschepen vanuit het poldertje naar de Purmerringvaart gebracht en daar overgeladen op grotere schepen en afgevoerd. Op de foto uit circa 1904 staat een turfschuit met een aantal turfstekers. Op de achtergrond ziet u de zogenoemde kazerne met twaalf woningen voor de arbeiders. Een deel van deze kazerne staat er nog, maar is verbouwd tot woonhuis.

10 Groeneweg

Tegenwoordig is de Groeneweg een verhard fietspad vanaf de Oosterweg door de Purmer richting Purmerend. Lange tijd was deze weg niet bestraat, vandaar de naam Groeneweg

11 Molentocht

Brede vaarten zijn belangrijk in de Purmer om het water goed af te voeren bij regen. Aan deze Molentocht door het Purmerbos stonden ter hoogte van Purmerend drie molens om het water weg te pompen.

12 Wapens gedropt in de Tweede Wereldoorlog

In de Purmer waren in de Tweede Wereldoorlog verschillende verzetsgroepen actief. In een boerderij aan de Westerweg die inmiddels is gesloopt, was het hoofdkwartier van de zogenoemde KP (Knokploeg) Waterland. Op het terrein naast de boerderij werden verschillende malen 's nachts door geallieerde vliegtuigen wapens gedropt onder de codenaam 'Melk is goed voor elk'.

Vervolg bezienswaardigheden

13 Spieringshof en Westwijck

Hier stond Westwijck, de mooiste buitenplaats van de Purmer. Op dit schilderij, door Cornelis Holsteijn, ziet u het huis en de tuin met de familie ervoor. Westwijck werd gebouwd in 1637 in opdracht van de Amsterdamse koopman Dieric Tholincx. Hij woonde met zijn familie in Amsterdam aan de Herengracht en Westwijck gebruikten zij als buitenhuis. De architect Philip Vingboons was de ontwerper, net als van de buitenplaats Ransbosch aan de Oosterweg. In de tweede helft van de 17e eeuw kreeg Westwijck een andere naam: Spieringshof, vernoemd naar de familie Spiering die toen eigenaar was. In 1731 werd Spieringshof verkocht en gesloopt. Diverse boerderijen met dezelfde naam stonden er om in 2013 plaats te maken voor het kleine woonwijkje.

14 Purmerkerk

In 1959 ontstond er brand aan de Purmerkerk tijdens onderhoudswerk. De torenhaan viel, de toren brokkelde af en het dak stortte in. Dikke rookwolken waren tot ver in de omgeving te zien. Honderden mensen zagen hoe de kerk geheel door het vuur werd verwoest. Na de brand werd de huidige kerk gebouwd.

15 Monument

Het moment bij de Purmerkerk uit 1950 herdenkt vier inwoners van de Purmer die in de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen: Sergeant Simon de Ridder (omgekomen bij vliegtuigongeluk), Dirk Schaatsbergen (machinist op de getorpedeerde, en nog altijd vermiste onderzeeër O13), verzetsman Jacob Groot en Simon Groot (bemanningslid getorpedeerd koopvaardijship).

